

О. В. Черноус,

канд. філол. наук, доц.,

*Кропивницький інститут державного та муніципального управління,
завідувачка кафедри загальної підготовки та соціальної роботи*

АНТРОПОНІМИ ЯК БАЗОВІ СКЛАДНИКИ ОНІМНОЇ СИСТЕМИ

У статті узагальнені та доповнені ключові відомості про антропоніми як базові складники онімної системи, зокрема проаналізовані термінні аспекти, схарактеризовані дефініції та виявлені їхні особливості у вітчизняних та зарубіжних лексикографічних ресурсах, окреслені найбільш відомі типології.

Ключові слова: антропонім, термін, дефініція, типологія, варіювання.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Антропоніми як клас пропріальної лексики уже кілька століть поспіль перебувають у сфері наукових зацікавлень вітчизняних та зарубіжних лінгвістів. Їх системне вивчення послугувало тією рушійною силою, завдяки якій відбулася інституціоналізація антропоніміки,

зокрема розроблено та апробовано загальну теорію цих власних назв, сформовано відповідну терміносистему, вироблено методологію. При цьому вітчизняна наука здебільшого спиралася на напрацювання слов'янського наукового світу, утім в умовах сучасної цифровізації наукового простору є можливість докладніше проаналізувати ключові аспекти антропонімів із залученням англомовних джерел та ресурсів, зокрема в аспекті термінології, дефініцій, типологій тощо. Результати такого аналізу доповнюватимуть загальні уявлення про антропоніми як базові складники онімної системи й стануть при нагоді у подальших дослідженнях теоретичних аспектів антропонімів як лінгвістичної універсалії.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Антропоніми як базові складники онімної системи були предметом дослідження багатьох лінгвістів. Їх специфіку як лінгвістичної категорії досліджували О. Білецький, С. Зинін, Ю. Карпенко, В. Німчук, В. Никонов, А. Реформатський, О. Суперанська І. Сухомлин та ін. Формування термінного апарату пов'язують з іменами Д. Бучка та Н. Ткачової, С. Зиніна, Н. Подольської. Особливості національних антропонімних систем описували В. Бондалетов, М. Бірила, І. Желєзняк, С. Ілчев, В. Чичагов та ін. Специфіку різних видів антропонімів на рівні діахронії та синхронії розкривають Б. Близнюк, Т. Братушенко, Н. Булава, Г. Бучко, Л. Гумецька, М. Демчук, І. Єфименко, Н. Касинець, Р. Керста, Л. Кракалія, С. Медвідь-Пахомова, О. Неділько, Р. Осташ, С. Панцьо, В. Познанська, М. Сенів, І. Фаріон, П. Чучка, М. Худаш, С. Шеремета та ін. Пропоноване дослідження узагальнює ключові відомості про антропоніми як базові складники онімної системи та доповнює їх новими у результаті залучення матеріалів англомовних лексикографічних праць та термінологічних реєстрів.

Метою наукової розвідки є узагальнення та доповнення ключових відомостей про антропоніми як базові складники онімної системи шляхом залучення матеріалів англомовних лексикографічних праць та термінологічних реєстрів. Для реалізації поставленої мети вважаємо за необхідне виконати такі **завдання**: 1) здійснити інвентаризацію словесних іменувань, якими оперують лінгвісти на позначення антропонімів, зокрема з'ясувати міжнародні відповідники; 2) зробити висновки про функціонування терміну «антропонім» у зарубіжних та вітчизняних лексикографічних працях; 3) спираючись на сучасні досягнення термінологічної науки, проаналізувати виявлені дефініції антропоніма в різномовних джерелах; 4) описати найбільш відомі типології антропонімів.

Об'єкт дослідження – антропоніми як базові складники онімної системи; **предмет дослідження** – специфіка термінологічного позначення, дефініції та типології антропонімів у вітчизняних та зарубіжних джерелах.

У роботі використаний **метод** аналізу наукової літератури для уточнення поняття антропоніма; метод класифікації для систематизації антропонімів у групи; спостереження, аналіз, а також описовий, порівняльно-історичний методи для виявлення специфіки функціонування антропоніма як терміна в зарубіжних та вітчизняних працях, основною метою яких було впорядкування термінологічних питань; порівняльний метод для виявлення спільного та відмінного у дефініціях антропоніма; методи узагальнення та абстрагування для встановлення ключових відомостей про антропоніми як базові складники онімної системи.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній розширено ключові відомості про антропоніми як базові складники онімної системи шляхом залучення матеріалів англомовних лексикографічних праць та термінологічних реєстрів. Теоретична цінність дослідження вбачається в поглибленні наукових знань про антропоніми як базові складники онімної системи. Практичне значення одержаних результатів виявляється в тому, що окремі висновки та положення стануть при нагоді у подальших

дослідженнях теоретичних аспектів антропонімів як лінгвістичної універсалиї, а також у лексикографічній діяльності, зокрема при формулюванні словникової статті «антропонім».

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження.

Портретування цих онімів доцільно розпочати з інвентаризації тих словесних іменувань, якими оперують дослідники на їх позначення. У науковому лінгвістичному обігу за власними назвами людей закріпився термін «антропонім». В українській ономастичній терміносистемі він є іншомовним запозиченням, який подібно до багатьох інших термінологічних одиниць наукової галузі утворився поєднанням грецьких терміноелементів *ἄνθρωπος* «людина» і *ὄνομα* «ім'я». Наразі належить до парадигми тих одиниць, які були гармонізовані не лише на національному, а й міжнародному рівні: еквівалент «*anthroponym*» із мінімальними варіюваннями легко ідентифікувати в публікаціях з ономастики різними мовами, що є безперечною перевагою термінів-інтернаціоналізмів. Найбільш плідна робота зі стандартизації ономастичної термінології була проведена фахівцями Термінологічної групи Міжнародної ради ономастичних наук (ICOS), тож звертаємося саме до її результатів. Еквіваленти аналізованого нами терміна «антропонім» були внормовані та репрезентовані в ICOS Lists of Key Onomastic Terms англійською, французькою та німецькою мовами: *anthroponym* [28], *anthroponyme* [31], *Anthroponym* [32]. Також безперечну наукову цінність має словник термінології «*Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*», підготовлений для Групи експертів ООН з географічних назв (UNGEGN) професором Н. Кадмон (N. Kadmon) у 2002 році та оновлений у 2007 році доступний арабською, китайською, англійською, французькою, російською та іспанською мовами, а також окремим виданням корейською: *anthroponym* (англ.), *anthroponyme* (фр.), *antropónimo* (ісп.), антропоним (рос.) [29]. Славістика також послуговується цим терміном у національномовних варіаціях: антропоним (рос., білорус., серб.), *antroponim* (пол., хорв.), *antroponym* (чес.).

Переглядаючи історію функціонування антропоніма як терміна, передусім беремо до уваги ті праці, основною метою яких було впорядкування термінологічних питань, лише побіжно звертаючись до наукових студій окремих авторів. Так, онлайн-словник Merriam-Webster містить указівку на 1954 як рік першого відомого використання лексеми «*anthroponym*» [24]. Інший електронний словник Dictionary.com датує його першу фіксацію 1955–1960 роками [25], а ресурс Lexico.com (продукт співпраці Dictionary.com та Oxford University Press (OUP) відсилає в 1950-ті роки [26]. Найбільш переконливим видається The Online Dictionary of Language Terminology (ODLT), який із покликанням на Oxford English Dictionary цитує перше видання книги «*Tribes without Rulers*» (London, 1958) за редакцією Дж. Міддлтон, Д. Тейт (J. Middleton, D. Tait), де автори оперують саме цим терміном: «*Kitiak is therefore a toponym. ... Others are of the form Udzado or Gbiedo, these are anthroponyms*» [27]. Підкреслимо, що це не спеціальне ономастичне дослідження, а робота, яка описує підтримання соціального порядку в шести африканських племенах без централізованої політичної влади, при цьому містить відсилання до ономастичних явищ. Як бачимо, усереднено йдеться про другу половину 50-х років ХХ ст. – період, який науковці вважають часом активізації вивчення проблем загальної теорії ономастики [5, с. 5].

На українському ґрунті першочергово в полі зору тримаємо «Проект української ономастичної термінології» 1966 року В. Німчука, який містить 300 словникових статей та є по суті «першим вітчизняним ґрунтовним реєстром» [21, с. 76] ономастичних термінів. У межах групи власних назв живих істот або істот, уявлюваних людьми як живі, автор називає антропоніми, в такий спосіб кодифікуючи цей термін в українській ономастиці та орієнтуючи наукову спільноту на правильне його

використання [12, с. 37–39]. На практиці фіксуємо його вже в 1972 році у фундаментальному дослідженні «Лексикология и теория языкознания: (ономастика)» відомого дослідника мови та літератури О. Білецького, де автор послуговується аналізованим терміном під час класифікування пропріатів [2, с. 169]. Цілком передбачувано термін «антропонім» посів чільне місце в загальнослов'янському словнику ономастичних термінів «Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky» 1973 року [36], робота над яким була розпочата з ініціативи знаного чеського лінгвіста Я. Слободи й тривала понад десять років. У 1978 році термін «антропонім» видається вже доволі усталеним у найповнішому зібранні ономастичних термінів «Словнику російської ономастичної термінології» Н. Подольської, що підтверджують спостереження авторки у вигляді примітки щодо інтенсивності вживання: «*Употр.: ОТОС, многие авторы;*» [15, с. 30]. Десять років потому його вміщує доопрацьоване видання міжнародного словника «Основен систем и терминологија на словенската ономастика» (Скоп'є, 1983) [13, с. 82], «українську» частину якого підготував В. Німчук. Відтоді антропонім як терміном широко послуговуються в монографіях, дисертаційних дослідженнях, наукових статтях з ономастики.

Наступним цілком умотивовано постає питання про дефініцію терміна «антропонім». Наукова дефініція є результатом строгого визначення названого терміном поняття відповідно до правил логіки [1, с. 26]. На сьогодні параметри антропоніма окреслені в багатьох лінгвістичних словниках, спеціальних ономастичних лексикографічних працях, а також монографіях, дисертаціях та наукових статтях. Спираючись на сучасні досягнення термінологічної науки, проаналізуємо виявлені дефініції у різномовних джерелах.

Онлайніві тлумачні словники та термінологічні реєстри, які першими потрапляють у фокус уваги з-поміж численних англійських ресурсів, здебільшого дефінують «anthroponym» як власну назву людини:

Merriam-Webster.com dictionary (2020): a person's name [24];

The Online Dictionary of Language Terminology (2020): a human name [27];

List of Key Onomastic Terms: name of a human being [31];

Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names (2002): personal name [29].

Аналогічні визначення фіксуємо в опублікованих лексикографічних працях, наприклад: *Oxford Concise Dictionary of Linguistics* (2003): a personal name [33].

Таке узагальнення є прийнятним, оскільки зафіксовані в тлумаченнях лексеми person, human, human being стосуються «людини» чи-то як живої істоти, представника людського роду, чи-то як істоти соціальної. Також варто взяти до уваги уточнення щодо лексичного наповнення англійського «name», яке було запропоноване Міжнародною радою ономастичних наук (ICOS): «Name» у наведеному нижче переліку слід тлумачити як «власна назва» («Name in the list below should be taken specifically as proper name») [34], тобто лексему «name» слід розуміти не як ім'я (зокрема особове ім'я), а як власну назву. З огляду на викладене, всі наведені дефініції «anthroponym» кваліфікуємо як «власна назва людини».

Аналізуючи вибрані лексикографічні праці, які побачили світ на теренах слов'янського світу, спостерігаємо однастайність укладачів щодо тлумачення терміна «антропонім» – власна назва людини. При цьому спостерігаємо своєрідну градацію, коли одну частину дефініції розширює та посилює наступна:

1) власна назва людини [3, с. 35], [19, с. 667], [11, с. 12], [9, с. 77], [17];

2) власна назва як людини, так і груп людей [15, с. 30–31], [18, с. 34];

3) власна назва (або набір імен, включаючи всі можливі варіанти), офіційно присвоєна окремій людині як її розпізнавальний знак [8, с. 38];

4) власна назва людини, зокрема: особове ім'я, по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім [23, с. 17], а також:

- родові імена [10];

- мононім [7, с. 21];

- кличка [15, с. 30–31], [4, с. 18];

- андронім (найменування дружини прізвищем чоловіка), гінеконім (найменування чоловіка прізвищем матері, дружини), патронім (найменування людини від імені чи прізвиська батька або предків) [18, с. 34]; [16, с. 31].

- псевдоантропонім, тобто власні імена вигаданих осіб, включаючи міфологічних надприродних істот [35, с. 10].

Загалом погоджуючись із пропонованими формулюваннями, вважаємо за необхідне висловити деякі міркування щодо наведених визначень. Так, дефініцію «власна назва людини» вважаємо найменш інформативною з огляду на відсутність будь-яких інших відомостей про антропонім, наприклад, специфічних ознак, відношень до інших суміжних понять. Більш інформативними є дефініції які містять відомості про функції та особливості присвоєння антропонімів або перелік онімів, які входять до обсягу цього поняття, наприклад: власна назва (або набір імен, включаючи всі можливі варіанти), офіційно присвоєна окремій людині як його розпізнавальний знак [8, с. 38]; будь-яка власна назва, яку може мати людина (або група людей), зокрема особове ім'я, по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім, кличка, андронім, гінеконім, патронім [16, с. 31]. Найбільш інформативними з-поміж виявлених є тлумачення, які поєднують усі названі вище елементи дефініцій, наприклад: антропонім – це одинична власна назва або сукупність власних назв, які ідентифікують людину та включають особове ім'я (одне або декілька), по батькові (патронім – найменування по батьку, діду тощо), прізвище (сімейне чи родове ім'я), родове ім'я, мононім (наприклад, у коронованих осіб), прізвисько, псевдоніми різних типів (які можуть бути як індивідуальними, так і груповими), криптонім (приховуване ім'я) [7, с. 21].

Грунтовні наукові розвідки з актуальних питань ономастики пропонують різні варіанти тлумачення терміна «антропонім», акцентуючи на тих чи тих специфічних ознаках, функційному навантаженні:

- лінгвокультурна одиниця мови, поняття, яке відображає особливості предметів та ставлення мовця до оточуючого середовища [14, с. 132].

- своєрідний соціальний геном – специфічно закодована інформаційна структура, що зберігає в матеріальній формі мовного знака сконцентрований згусток суспільних відносин у тому вигляді, у якому вони відображені в суспільній свідомості індивідів, що складають соціум на конкретному часовому і соціальному зрізі [6, с. 118].

Виявлені дефініції частково дають відповідь на те, якою є типологія антропонімів. О. Суперанська виокремлює індивідуальні та групові антропоніми [20, с. 176]. Індивідуальною може бути будь-яка власна назва однієї людини, а груповою називають власну назву групи людей, об'єднаних за певною ознакою в спільноту, зокрема сімейне ім'я, родове ім'я, групове прізвисько, груповий псевдонім, групове прізвище [16, с. 31]. О. Суперанська до групових антропонімів, окрім родових, сімейних імен, зараховує також династичні імена [20, с. 176].

Власні типології антропонімів пропонують С. Єрмоленко (особове ім'я, по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім) [23, с. 17], Н. Подольська (особове ім'я, по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім, кличка,

андронім, гінеконім, патронім) [16, с. 31], Л. Гоюшова (особове ім'я, по батькові, прізвище, родове ім'я, мононім, прізвисько, псевдоніми, криптонім) [7, с. 21] та ін.

В українській ономастиці найбільш ґрунтовно питання типології вивчав М. Торчинський. Узагальнивши напрацювання попередників, дослідник виокремив 59 різновидів антропонімів, об'єднавши їх у 9 секторів: особові імена, прізвища, прізвиська, імена по батькові, псевдоніми, прецедентороніми, латино-антропоніми, етноніми, катойконіми [22, с. 10].

Порівнюючи типології антропонімів, виявлені в українських та російських наукових дослідженнях, констатуємо значні кількісні та якісні відмінності, які лише посилюються в разі залучення типологій антропонімів, репрезентованих у зарубіжних дослідженнях. Значні термінологічних розбіжностей та пов'язані із цим труднощі послугували темою для опитування міжнародної наукової спільноти, результати якого були опубліковані у 2007 році в журналі «La Rivista italiana di onomastica». На думку одного із учасників опитування, французького дослідника П.-А. Біллі (Pierre-Henri Billy), термінологічна однорідність на міжнародному рівні є неможливою, адже, з одного боку, переклад термінів не обов'язково передбачає тотожність його змістового наповнення, а з іншого – той самий термін навіть у межах однієї мови може набувати різних значень залежно від поглядів науковців цієї країни [30, с. 185]. Схожої думки про стійкі національні традиції використання та тлумачення ономастичних термінів дотримуються шведські лінгвісти Є. Брилла, М. Уолберг (Eva Brylla, Mats Wahlberg), латвійський мовознавець О. Бушс (Ojārs Bušs), іспанська філологиня А. М. Кано Гонсалес (Ana María Cano Gonzale). Найбільш проблемними деякі вчені вважають сферу антропонімії. Наприклад, Є. Брилла, М. Уолберг зауважують, що скандинави оперують еквівалентами англійських антропонімів (наприклад, *byname*) в іншому значенні, що свідчить про їх нерозуміння або неправильне застосування [там само, с. 200]. У французькій ономастиці учені наголошують, що англійське *surname* (прізвище) не є еквівалентом національного *surnom*, яким позначають прізвисько. Про проблемність термінів *Ortsname*, *personal name*, *forename*, *Christian name*, *family name*, *Nachname*, *by-name*, а отже, складність їхньої типологізації говорять В. Далберг і Р. Рентенар (Vibeke Dalberg, Rob Rentenaar) [там само, с. 200]. Сумнівним видається навіть те, як правильно термінувати особове ім'я, надане батьками після народження: *first name*, *forename* (*voornaam*), *Christian name*, *personal name* (А. Купман); неоднозначним постає також обсяг терміна «*personal name*»: це суто *individual's forename* (*Christian name*, *given name*) чи воно також уміщує *surname* та *family origin* (К. Мюр). З огляду на наведені приклади, вважаємо за необхідне наголосити на уважному ставленні до добору чужомовних відповідників до національних термінів, а особливо у випадку побудови та «накладання» типологій онімів загалом та антропонімів зокрема, розроблених зарубіжними дослідниками, до українських реалій. Як бачимо, тотожності з чужомовними часом немає навіть щодо тих антропонімів та їхніх позначень, які вважаються найбільш узвичаєними в українській ономастиці (особове ім'я, прізвище).

Висновки та перспективи дослідження. Отже, термін «антропонім» належить до категорії інтернаціональних та міцно закріпився в науковому лінгвістичному обігу за власними назвами людей. Хронологія його появи в зарубіжних та вітчизняних джерелах варіюється, однак у найбільш загальному вигляді може бути окреслена II половиною ХХ ст. Фіксація в найбільш авторитетних термінологічних реєстрах та словниках сприяє популяризації терміну «антропонім» серед ономастів різних країн та підтримує його актуальність упродовж багатьох десятиліть. Вибрані англомовні та вітчизняні лексикографічні праці здебільшого одностайно тлумачать антропонім як власну назву людини, проте особливо цінними вважаємо більш інформативні дефініції,

які містять відомості про функції та особливості присвоєння антропонімів або вичерпний перелік онімів, які входять до обсягу цього поняття. Укладені авторами типології антропонімів значно варіюються за кількісно-якісними параметрами, що ускладнює їх порівняння з відповідним матеріалом в англійських джерелах. Такі висновки підтверджують спостереження науковців різних країн щодо відсутності термінологічної однорідності на міжнародному рівні, що створює значні труднощі в разі необхідності перекладу термінів та проведення порівняльного дослідження.

Література

1. Ахметбекова А. М. Способы организации словарных дефиниций в словарях лингвистических терминов. *Studia Slavica Savariensia*. 2013. 1–2. С. 24–36.
2. Белецкий А. А. Лексикология и теория языкознания : (ономастика). К. : Изд-во Киев. ун-та, 1972. 209 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
4. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. К. : Вища школа, 1985. 360 с.
5. Гарвалик М. К вопросу о современной ономастической терминологии. *Вопросы ономастики*. 2007. № 4. С. 5–13.
6. Гнаповская Л. В. Личное имя: новый ракурс исследования. *Вісник Київського лінгвістичного університету. Сер. Філологія*. 1999. Т. 2. № 1. С. 116–127.
7. Гоюшова Л. М. Структурные и лексико-семантические особенности систем личных имён в английском, русском и азербайджанском языках : дисс. ... канд. філол. наук : 10.02.20. Москва, 2017. 206 с.
8. Ермолович Д. И. Имена собственные на стыке языков и культур. М. : Р.Валент, 2001. 200 с.
9. Крысин Л. П. Толковый словарь иноязычных слов. М. : Изд-во Эксмо, 2006. 944 с.
10. *Лингвистический энциклопедический словарь* / гл. ред. В. Н. Ярцева. Изд. 2-е, доп. М. : Большая рос. энцикл., 2002. 709 с.
11. Лучик В. В. Етимологічний словник топонімів України. К. : ВЦ «Академія», 2014. 544 с.
12. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія : (Проект). *Повідомлення Української ономастичної комісії*. К. : Наукова думка, 1966. Вип. 1. С. 24–43.
13. Основная система и терминология славянской ономастики (Основен систем й терминологија на словенската ономастика). Скопье, 1983. 414 с.
14. Пишньоха О. А., Покровська І. Л. Антропоніми як вагомi кванти етнокультурної інформації (на матеріалі турецької мови). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: філологічна*. Вип. 39. Т. 2. Одеса, 2019. С. 132–135.
15. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. М. : Издательство «Наука», 1978. 199 с.
16. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. Изд. 2-е, перераб. и доп. М. : Наука, 1988. 192 с.
17. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. Изд. 2-е. М. : Просвещение, 1976. 544 с.
18. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К., 2010. 844 с.
19. Словник української мови : в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. К. : Наук. думка, 1970–1980. Т. 11. 699 с.
20. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. М. : Наука, 1973. 366 с.

21. *Торчинський М. М.* Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький : Авіст, 2008. 550 с.
22. *Торчинський М. М.* Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2010. 27 с.
23. *Українська мова : короткий тлумач. слов. лінгв. термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор; за ред. С. Я. Єрмоленко. К. : Либідь, 2001. 221 с.*
24. *Anthroponym. Merriam-Webster.com Dictionary* : вебсайт. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/anthroponym> (дата звернення: 29.08.2020).
25. *Anthroponym. Dictionary.com* : вебсайт. URL: <https://www.dictionary.com/browse/anthroponym>.
26. *Anthroponym. Lexico.com* : вебсайт. URL: <https://www.lexico.com/definition/anthroponym>.
27. *Anthroponym. The Online Dictionary of Language Terminology* : вебсайт. URL: <http://www.odlt.org/ballast/anthroponym.html> (дата звернення: 29.08.2020).
28. *Basic system and terminology of the Slavonic Onomastics. The International Council of Onomastic Sciences* : вебсайт. URL: <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-en.pdf>.
29. *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names. Statistics Division of United Nations* : вебсайт. URL: https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/pdf/Glossary_of_terms_revised.pdf.
30. *Harvalik M.* Onomastic terminology: an international survey. *Rivista Italiana di Onomastica*. 2007. Vol. XIII. No. 1. pp. 181–213.
31. *Liste des mots-clefs en Onomastique. The International Council of Onomastic Sciences* : вебсайт. URL: <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-fr.pdf>.
32. *Liste Onomastischer Schlüsseltermini. The International Council of Onomastic Sciences* : вебсайт. URL: <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-de.pdf>
33. *Matthews P. H.* *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics*. Oxford University Press, 1997, 2002.
34. *Onomastic terminology. The International Council of Onomastic Sciences* : вебсайт. URL: <https://icosweb.net/publications/onomastic-terminology/> (дата звернення: 29.08.2020).
35. *Pleskalová J.* *Vlastní jména osobní v češtině*. Brno : Masarykova univerzita, 2014. 95 s.
36. *Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky / J. Svoboda et al. Zpravodaj Mistopisné komise ČSAV*. Praha, 1973. Roč. 14, č. 1. 280 s.

References

1. Akhmetbekova, A. M. (2013), *Ways of organizing dictionary definitions in dictionaries of linguistic terms [Sposoby organizatsii slovarnykh definitsiy v slovaryakh lingvisticheskikh terminov]*, *Studia Slavica Savariensia*, 1-2, pp. 24–36.
2. Beletskiy, A. A. (1972), *Lexicology and linguistic theory : (onomastic) [Leksikologiya i teoriya yazykoznaninya : (onomastika)]*, Izdatel'stvo Kievskogo universiteta, Kiev, 209 p.
3. *Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language : 250000 [Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy : 250000]* (2005), Perun, Kyiv, Irpin, 1728 p.
4. Hanych, D. I., Oliinyk, I. S. (1985), *Dictionary of linguistic terms [Slovník linhvistychnykh terminiv]*, Vyscha shkola, Kyiv, 360 p.

5. Garvalik, M. (2007), *Regarding the issue of modern onomastic terminology* [*K voprosu o sovremennoy onomasticheskoy terminologii*], *Voprosy onomastiki*, № 4, pp. 5–13.
6. Gnapovskaya, L. V. (1999), *Personal name: new perspective of research* [*Lichnoe imya: novyy rakurs issledovaniya*], *Visnyk Kyivskoho linhvistychnoho universytetu, Seriiia Filolohiia*, T. 2, № 1, pp. 116–127.
7. Goyushova, L. M. (2017), *Structural and lexico-semantic features of personal name systems in English, Russian and Azerbaijani : Author's thesis* [*Strukturnye i leksiko-semanticcheskie osobennosti sistem lichnykh imen v angliyskom, russkom i azerbaydzhanskom yazykakh : diss. ... kand. filol. nauk*], Moskva, 206 p.
8. Ermolovich, D. I. (2001), *Proper names at the intersection of languages and cultures* [*Imena sobstvennye na styke jazykov i kul'tur*], R.Valent, Moskva, 200 p.
9. Krysin, L. P. (2006), *Foreign language vocabulary* [*Tolkovyj slovar' inozazychnyh slov*], Izdatel'stvo Jeksmo, Moskva, 944 p.
10. Jarceva, V. N. (ed.) (2002), *Linguistic encyclopedic dictionary* [*Lingvisticheskij jenciklopedicheskij slovar'*], Bol'shaja rossijskaja jenciklopedija, Moskva, 709 p.
11. Luchyk, V. V. (2014), *Etymological dictionary of toponyms of Ukraine* [*Etymolohichnyi slovnyk toponimiv Ukrainy*], «Akademiiia», Kyiv, 544 p.
12. Nimchuk, V. V. (1966), *Ukrainian onomastic terminology* [*Ukrainska onomastychna terminolohiia : (Proekt)*]. Povidomlennia Ukrainskoi onomastychnoi komisii, Naukova dumka, Kyiv, Vyp. 1, pp. 24–43.
13. *Basic system and terminology of Slavic onomastics* [*Osnovnaja sistema i terminologija slavjanskoj onomastiki*] (1983), Skop'e, 414 p.
14. Pyshnokha, O. A., Pokrovska, I. L. (2019), *Anthroponyms as significant quantum of ethnocultural information (on the material of Turkish language)* [*Antroponimy yak vahomi kvanty etnokulturnoi informatsii (na materialy turetskoi movy)*], *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, Seriiia: filolohichna, Vyp. 39, T. 2, Odesa*, pp. 132–135.
15. Podol'skaja, N. V. (1978), *Dictionary of Russian onomastic terminology* [*Slovar' russkoj onomasticheskoy terminologii*], Izdatel'stvo «Nauka», Moskva, 199 p.
16. Podol'skaja, N. V. (1988), *Dictionary of Russian onomastic terminology* [*Slovar' russkoj onomasticheskoy terminologii*], 2nd edn, Izdatel'stvo «Nauka», Moskva, 192 p.
17. Rozental', D. Je., Telenkova, M. A. (1976), *Dictionary of Linguistic Terms* [*Slovar'-spravochnik lingvisticheskikh terminov*]. Prosveshhenie, Moskva, 544 p.
18. Selivanova, O. O. (2010), *Linguistic encyclopedia* [*Linhvistychna entsyklopediia*], Dovkillia-K, Poltava, 844 p.
19. Bilodid, I. K. (1970–1980) *Dictionary of the Ukrainian language* [*Slovnyk ukrainskoi movy*], Nauk. dumka, Kyiv, Vol. 11, 699 p.
20. Superanskaja, A. V. (1973), *General proper name theory* [*Obshhaja teorija imeni sobstvennogo*], Nauka, Moskva, 366 p.
21. Torchynskyi, M. M. (2008), *The structure of the onym space of the Ukrainian language* [*Struktura onimnoho prostoru ukrainskoi movy*], Avist, Khmelnytskyi, 550 p.
22. Torchynskyi, M. M. (2010), *Structure, typology and functioning of onymic vocabulary of the Ukrainian language : Author's thesis* [*Struktura, typolohiia i funktsionuvannia onimnoi leksyky ukrainskoi movy : dys. ... d-ra. filol. nauk*], Kyiv, 27 p.
23. Yermolenko, S. Ya. (ed.) (2001), *Ukrainian language: a short explanatory dictionary of linguistic terms* [*Ukrainska mova : korotkyi tlumach. slov. linhv. terminiv*], Lybid, Kyiv, 221 p.
24. *Anthroponym*, viewed 29 August 2020, URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/anthroponym>.

25. *Anthroponym*, viewed 29 August 2020, URL: <https://www.dictionary.com/browse/anthroponym>.
26. *Anthroponym*, viewed 29 August 2020, URL: <https://www.lexico.com/definition/anthroponym>.
27. *Anthroponym*, viewed 29 August 2020, URL: <http://www.odlt.org/ballast/anthroponym.html>.
28. *Basic system and terminology of the Slavonic Onomastics*, viewed 29 August 2020, URL: <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-en.pdf>.
29. *Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*, viewed 29 August 2020, URL: https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEGN/docs/pdf/Glossary_of_terms_revised.pdf.
30. Harvalik, M. (2007), *Onomastic terminology: an international survey*, Rivista Italiana di Onomastica, Vol. XIII, no. 1, pp. 181–213.
31. *Liste des mots-clefs en Onomastique*, viewed 29 August 2020, URL: <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-fr.pdf>.
32. *Liste Onomastischer Schlüsseltermini*, viewed 29 August 2020, URL: <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-de.pdf>.
33. Matthews, P. H. (1997), *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics*, Oxford University Press.
34. *Onomastic terminology*, viewed 29 August 2020, URL: <https://icosweb.net/publications/onomastic-terminology/>.
35. Pleskalová, J. (2014), *Vlastní jména osobní v češtině*, Masarykova univerzita, Brno, 95 p.
36. Svoboda, J. et al. (1973), *Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky*, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV, Praha, roč. 14, č. 1, 280 p.

О. В. Черноус,

*Кропивницький інститут державного і муніципального управління»,
кафедра загальної підготовки і соціальної роботи*

АНТРОПОНИМЫ КАК БАЗОВЫЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ ОНИМНОЙ СИСТЕМЫ

В статье обобщены и дополнены ключевые сведения об антропонимах как базовых составляющих онимной системы, в частности проанализированы терминологические аспекты, охарактеризованы дефиниции и выявлены их особенности в отечественных и зарубежных лексикографических ресурсах, указанные наиболее известные типологии.

Ключевые слова: антропоним, термин, дефиниция, типология, варьирование.

O. V. Chornous,

*Kropyvnytskyi Institute of State and Municipal Governance,
Department of General Training and Social Work*

ANTHROPONYMS AS THE BASIC CONSTITUENTS OF THE ONYME SYSTEM

The purpose of the article is to summarize and supplement key information about anthroponyms as basic components of the onymic system by referring to English-language lexicographic works and terminology registers. The object of the study is anthroponyms as the basic components of the onymic system. The subject of the study is the specificity of

terminological designation, definition and typology of anthroponyms in Ukrainian and foreign sources.

Methods of research are predetermined by the purpose and tasks put in the article. The main ones are comparative analyses, observation method, analysis of the scientific literature, method of classification, descriptive, comparative, and historical methods as well as methods of generalization and abstraction. They make it possible to clarify the concept of anthroponym, to define the specificity of functioning in different resources, to draw conclusions on the typology of anthroponyms.

The term «anthroponym» belongs to the category of international and is firmly established in scientific linguistic communication for proper names of people. The chronology of its appearance in foreign and domestic sources varies, but can be most generally described as the second half of the twentieth century. Presence in the most authoritative terminology registers and dictionaries has contributed to popularization of the term «anthroponym» among researches of different countries and has supported its relevance for many decades. The analysed English-speaking and Ukrainian lexicographic works are mostly unanimous in defining anthroponym as a name of a human being, but we find particularly valuable more informative definitions, which contain information on the function and peculiarities of anthroponyms or represent a typology of anthroponyms. The anthroponym typologies proposed by the authors vary considerably in quantitative and qualitative parameters, making it difficult to compare them with the corresponding material in English-language sources. The results of the analyses validate the observations of scholars from different countries that terminological homogeneity does not exist at the international level, which makes translation of terms and comparative research difficult.

Key words: anthroponym, termin, definition, typology, variation.